

MÁRTON LÁSZLÓ

Rabosítás

Az épület, amelyet szemügyre veszünk, egy patinás városrészben található; ő maga azonban nem patinás, inkább csak szennyes: amilyen szennyes tud lenni egy lebombázott későbarokk polgárház helyére épített hetvenes évekbeli betonkocka, három évtizednyi ráarakódott portól, füsttől és kipufogógáztól. A piszkos szürkeség az ablakkeret körül sötétebb árnyalatot ült, mintha salétromként kicsapódott volna az ablakok mögött gomolygó idegesség és félelem. Kár is volna szépíttetnünk: ez bizony a rendőrkapitányság épülete.

De azért ne képzelje senki, hogy teljesen hiányoznak belőle a jó kedély nyomai. Nemcsak a „Százegy kiskutya” és a „Pamutgombolyaggal játszadozó kardfogú tigris” posztterekre gondolunk, melyek vidám színeket lopnak egy-egy lestrapált irodahelyiségbe, hanem például mindjárt a bejáratnál, miután mágnescsíkkal ellátott belépési engedélyt kapunk egy portásslolgálatot teljesítő fiatal nőtől, szinte beleütközünk egy üdítőital-automatába, sőt egy faliújságon krétai és rhodoszi utazásra, valamint szlovákiai áfonyaszedő túrára hívó hirdetéseket is felfedezünk. Rá is érünk tanulmányozni őket, mert az a férfihang, aki a telefonban hadnagyként mutatkozott be, egyelőre még nem jött le értünk, nekünk pedig nélküle mágneses kártyával sem szabad fölmennünk a harmadik emeletre. Így tehát várakozunk.

Azaz, hogy pontosabb legyek: mi a magunk részéről *nem* várakozunk. Én, akinek a neve oda van nyomtatva a novella címe fölé, magam sem tudom, mikor jártam utoljára bármiféle rendőrkapitányságon; alkalmasint akkor, mikor az útlevélügyeket még a rendőrség intézte. Az olvasót pedig nem kérhetjük arra a nagy és indokolatlan szívességre, hogy a nevünkben várakozzék a rendőrkapitányság földszintjén, ahol mi magunk nem is vagyunk jelen.

Úgy kellett volna tehát kezdenünk ezt a novellát, hogy két férfi várakozik az imént látott üdítőautomata mellett, egy negyvenes éveiben járó középkorú és egy egészen fiatal, félig-meddig még gyerek. Pontosabban kiskorú. Az lesz tehát a helyzet, hogy az utóbbinak az előbbi az apja vagy a nevelője vagy másmilyen gondviselője. Első pillantásra nem látszik az a meghökkentő hasonlóság, melynek szemléleti hátterét képezi ama közmondás, miszerint nem esik messze az alma a fájától; de most ezzel nem foglalkozunk, mivel becsukódik mögöttünk a liftajtó, és a három férfit – a harmadik Varga hadnagy, aki tegnap telefonált,

hogy szíveskedjünk ekkor meg ekkor megjelenni – javában viszi a lift a harmadik emeletre.

Most azonban, a második és a harmadik emelet között, ismét megállunk, hogy kiigazíthassuk a pontatlan megfogalmazást. Mi a magunk részéről *nem* Varga hadnagyhoz, hanem a magyar államhoz jöttünk látogatóba. A magyar állam látni kívánt bennünket, apát és fiút, gyámot és kiskorút, mi pedig eleget tesszünk a kötelezettségnek. Mondhatjuk úgy is, hogy elfogadtuk a meghívást.

Nincsenek túlzott várakozásaink. Nem képzeljük például azt, hogy a magyar állam grízes téstával kínál bennünket, de még azt sem, hogy kávét vagy ásványvizet kapunk a magyar államtól, és ezt a tényt bizonyos megnyugvással, már-már jóleső megkönnyebbüléssel vesszük tudomásul. Másfelől mi sem tehetjük meg azt, hogy viszünk egy üveg vörösbort vagy egy szépen összeállított virágcsokrot, amikor a magyar államhoz megyünk látogatóba. A magyar állammal beszélgetni sem lehet. Az állam – mint azt életünk folyamán sokszor, sokféle helyzetben megfigyelhettük – természeténél fogva nem megszólítható. Amennyiben a magyar állam keretei közt beszélgetéshez hasonló kommunikáció folyik, annak résztvevője a másik oldalon egy-egy olyan tisztviselő, aki ötperceket vagy tízperceket lop el a munkaidejéből, hogy magánvéleményét kifejtthesse, és ezáltal könnyítsen a ránehezedő lelki terheken. Meglopja a magyar államot, hogy emberi lénynek bizonyulhasson, mi pedig közreműködünk az időlopásban, mielőtt a magyar állam hivatalosnak tekinthető bánásmódjában részesülnénk.

Így például Salgó Ervin (ez lesz mostantól az idősebbik férfi neve) öt hónappal a mostani látogatás előtt, egy tél végi vagy kora tavaszi éjszakán hosszasan beszélgetett a budapesti színházak műsorpolitikájáról két igen rokonszenves, értelmes nyomozóval, akik egy pillanatig sem rejtették véka alá, hogy a járőröző kollégák túlbuzgóságát enyhén szólva fölöslegesnek tartják, és szívesebben foglalkoznának a társadalomra *csakugyan* veszélyes, illetve *szakmailag érdekes* ügyekkel. Utólag még elnézést is kértek az éjszakai telefonálásért, a jegyzőkönyv aláírása után pedig szívélyesen kezét nyújtottak. Tényleg nagyon kedvesek voltak, legalábbis a vizeletminta-vétellel megbízott orvosnőhöz és a motozást végző, némi erőfőlényt érzékeltető specialistákhoz képest.

A házkutatás alkalmával ismét csak szimpatikus emberek jöttek. Őket a horgászat érdekelte. Egyikük, amikor megtudta, hogy a kiskorú elkövető szeret pecázni, valósággal tűzbe jött. Széles taglejtésekkel kísérve adta elő, mint egy pantomim-színész, hogyan fogott harcsát a Szelidi-tavon. Társának háromszor is figyelmeztetnie kellett, hogy még sok dolguk lesz az éjszaka folyamán. Tudniillik a házkutatás ugyanúgy éjszaka zajlott, mint az első kihallgatás, nem éppen rajtaütés-, de azért meglepetésszerűen. Mindazonáltal mondták a rendőrautóból kiszálló szakközegek, mindketten civilben, hogy nem kell megijedni, ők nem akarják felforgatni a házat, és nem is tettek ilyesmit. Mindössze látni akarták, teljes villanyfényben, a kiskorú elkövető szobáját; megkérdezték tőle, hogy ugye nincs

kábítószer a lakásban, aztán már csak a harcsáról volt szó, meg arról, hogy azonos-e a tinóru gomba a vargányával, mert az elkövetőnek volt egy tizenkét éves öccse is, aki álmosan és ijedten bámult a paplan alól, és aki másnap a gombákról írt biológiai dolgozatot.

De a legkedvesebb emlék kétségkívül ahhoz az Ágnes nevű főhadnagynőhöz fűződött, aki az önkormányzati helyszíntanulmányt volt hivatva értékelni. A főhadnagynő fiatal volt, csinosan öltözködött, és jogi végzettséggel rendelkezett; egyszerűen olyan benyomást keltett, hogy az embernek óhatatlanul a közismert sláger jutott az eszébe: „egy rendőrnő az álom... egy rend... őr... nő...” Látszott rajta, hogy még nem veszett ki belőle a nyitottság és kíváncsiság. Például amikor megtudta, hogy Salgó nyomdász vagy valami hasonló, több kérdést is feltett a nyomdászati eljárásokkal kapcsolatban.

Mondhatnánk persze, hogy ez csak amolyan laza bevezető volt a kihallgatáshoz. Tudniillik a maga módján a főhadnagynő is kihallgatta Salgót, a Varga hadnagynál esedékes a mostani látogatás előtt körülbelül két hónappal, bár a férfinak már-már olyan érzése volt, hogy a nő tulajdonképpen riportot készít vele. Salgó rövid szóbeli jellemzést adott idősebbik fiáról. Úgy emlegette őt, hogy: „a gyerek”. A gyerek már majdnem felnőtt volt, hiszen augusztusban fogja ünnepelni a tizennyolcadik születésnapját, de most egyszeriben visszaváltozott gyerekké. Sőt, nem egyszerűen gyerek, hanem a gyerek lett belőle: gyerekebb, mint a kisöccse, akivel nem foglalkozik a rendőrség.

Salgó, válaszolva a főhadnagynő kérdéseire, vázolta a családi hátteret és a gyerek továbbtanulási terveit. Hangsúlyozta, hogy a gyerek egy szigorú egyházi iskolába jár, ahol jövőre szeretné letenni az érettségi vizsgákat, és ahol még soha semmilyen fegyelmi probléma nem adódott vele.

A főhadnagynő furcsán nézett, amikor az egyházi iskola szóba került. Mint akit kellemetlenül érint ez a körülmény. Pedig nem volt számára újdonság, hiszen már a telefonbeszélgetéskor is tudott róla, amikor időpontot egyeztetett Salgóval. Akkor határozottan megígérte, hogy nem értesíti az iskolát, hiszen tisztában van vele – mondta akkor –, milyen szigorúan ítélné meg az intézmény a tanulót, ha a rendőrség kábítószerrel való visszaélés bűncselekménye miatt kérne róla jellemzést.

Másfelől Salgó dühös volt magára, amiért azt mondta a fiáról, hogy „szeretné letenni” az érettségit. Miért csak szeretné? Mintha máris arról volna szó, hogy kirakják az iskolából! Eszébe jutott, hogy harminc évvel ezelőtt, amikor ő volt a középiskolás, mindig megkérdezték tőle a rendőrök, valahányszor elkérték az igazolványát: „Melyik egyetemen szeretett volna továbbtanulni?” A hetvenes években ezt kérdezte fiatal polgárától a magyar állam, Salgó pedig most, a huszonegyedik század elején úgy válaszolt, mintha még mindig ugyanaz a magyar állam kérdezné ugyanazt.

A magyar államnak nincs hosszú fekete copfja, nincs neki diszkrétan kifestett zöldeskék szeme, nincs a fülében ezüst karika, mivel a magyar államnak nincs füle. Pontosabban, van is meg nincs is, mindenesetre karika nem illeszthető bele. A magyar állam íróasztalán a számítógép és a dossziék mellett nincs arasznyi Eiffel-torony, szappantartó nagyságú vitorlánhajó. A magyar állam nem tudja szégyellni magát. Aki a szégyenérzés jeleit mutatja, az a hivatali munkáját néhány percre felfüggesztő magánszemély. Tudniillik ez a kedves, intelligens nő, aki már a telefonban is hangoztatta, hogy érzékeli a jogi és az erkölcsi helyzet közötti lényeges különbséget, mégiscsak értesítette a szigorú egyházi iskolát az immár két hónapja tartó eljárásról, mivel a hivatali feljebbvalója közölte vele, hogy ők nem jótékonyági intézmény.

Am az igazat megvallva, az édes emléket még ez a kellemetlen mozzanat sem tudta megkeseríteni. Hiszen a magyar állam ígéreteit nem kell okvetlenül készpénznek venni, ezt Salgó viszonylag hamar megtanulta, és e tapasztalatát fiainak is igyekezett átadni, akik azonban eddig nem sokat érzekeltek a magyar államból. Hozzá tartozott az emlék édességéhez, sőt úgy is mondhatnánk, cuki volt, amikor a főhadnagynő váratlanul arról kezdett panaszkodni, mennyire szenved „a társadalomban elharapódzott rendőrellenes előítéletektől”. A múltkor például nem kérték fel táncolni, miután kiderült róla, hogy rendőr. Vagy például otthon, egy emelettel fölötte lakik egy idősebb asszony, aki azzal viccelődik, hogy a rendőrkisasszony talán bizony agyon akarja lőni őt. Ha viszont kap egy rászólást, az átlagosnál egy kissé karcosabbat, akkor mindjárt meg van sértődve. Az ész megáll, hogy milyen primitív emberek vannak!

Ez volt az emlékből a szép. Salgó meg volt hatódva, hogy a hatóságnak mennyire mimóza jellegű bír lenni a lelke. Egyébként a magyar állam viselkedését majdhogynem természetesnek tekintette. A magyar állam kifogyhatatlan leleményességgel szekírozza polgárait, azok meg nem kevésbé leleményesen iparkodnak kijátszani a magyar állam éberségét. A magyar állam nem veszi ember számba az embereket, ők viszont kárörömmel, sőt jóformán részvétellel figyelik a magyar állam sokirányú szerencsétlenkedését. Így adatik meg nekik egy életen át az a különleges élmény, hogy egyszerre lehetnek kárörvendők és kárvallottak.

Ahogy az idő előrehaladtával egyre több személy kapcsolódott be az eljárásba, Salgó előtt már-már egy új világ tárult fel. Új ismeretségekre tett szert, életpályák vagy legalábbis pályaszakaszok tárultak fel előtte, vélemények összecsapását és egy egész intézményrendszer mozgását kísérhette figyelemmel. Hogy mást ne mondjunk, Salgónak ekkor nyílt alkalma hosszabb négy szemközti beszélgetésre a szigorú egyházi iskola igazgatójával, aki máskülönben elfoglalt és nehezen megközelíthető férfiú volt. Hallván azonban, hogy kábítószerezéssel való visszaélés büncselekménye miatt eljárás indul, rögtön hajlandó volt fogadni Salgót. Megható volt nézni az erélyes, bölcs, tapasztalt papot és tanárt, amint a szülővel együtt gondterhelten töpreng, hogyan lehetne egyszerre megvédelmezni az intézmény

jó hírét és a botlásától függetlenül továbbra is szeretett diákot. Az egyház hatalmas építménye sejlett fel az alig félórás beszélgetés alatt, évszázadok tudása visszhangzott az igazgató szavaiban, és e tudáshoz képest a még oly hatalmas magyar állam is törpének mutatkozott.

Aztán színre lépett egy ügyvéd, akinek a védelmet kellett képviselnie. Igen érdekes dolgokat mesélt, persze csak általánosságban, hiszen konkrét információkat nem árulhatott el az ügyfelekről, viszont felkeltette Salgó érdeklődését a barlangászat iránt. Salgó egyszer Mariborban járt egy megrendelés miatt, és az utcán találkozott az ügyvéddel, aki barlangtúrára készült a Pohorje északi lejtőin, úgyhogy sportos öltözkéiben, hátizsákkal szinte nem is lehetett volna felismerni, ha Salgó előző héten háromszor is fel nem keresi abban a terézvárosi irodában, ahol az ügyvéd már sok bajba jutott gimnazistát mentett meg a felfüggesztett szabadságvesztéstől.

Említenünk kell azonban a kerületi önkormányzati tisztviselőket is, akik a helyszíni tanulmányokat készítették. Mindegyikük csupa jóindulat és megértés volt; egyikük sajnálkozva széttárta karját, a másik, valahányszor új bekezdést nyitott, biztató mosollyal kijelentette, hogy ő maga is egy anyuka. A gyermek- és ifjúságvédelmi hivatalban egy beesett arcú, hórihorgas férfi volt azonosítható az ügy gazdájaként, aki szentül hitte, hogy valaha egy szakosztályban sakkoztak, Salgó meg ő; Salgónak pedig sok érdekfeszítő, bár kellemetlen pillanatot szerzett, hogy a hivatalnokot meghagyta ebben a hitében. Végül pedig, anélkül, hogy teljességre törekednénk, felvillantjuk annak az emberi jogi aktivistának a markáns arcélét, aki csodálkozva, kissé szemrehányóan kérdezte Salgótól, miért nem tett a vizsgálat szabálytalanságai miatt mindjárt az első napokban panaszt; ez az ember egy pszichológusnőnek volt közeli ismerőse, Salgó pedig úgy került kapcsolatba a pszichológusnővel, hogy az ügyészség rendelkezése értelmében keresnie kellett valakit, aki drogrehabilitációs tanfolyamok, illetve tanfolyammal egyenértékű foglalkozások tartására illetékes.

Maga az ügyész csak egy pillanatig volt látható, mert – mint az a titkárságon egy beszélgetés foszlányaiból kikövetkeztethető volt – éppen egy darabolós gyilkosság kötötte le figyelme java részét, de azért egy pillanatra kinézett a párnázott ajtó mögül: ő is kellemes arcú, megnyerő férfi volt. Látszott rajta, hogy nem ismer fáradtságot és engedményeket, ugyanakkor mégis mintha megpihent volna a pillantása, látván a kiskorú elkövető gyámját, vagy apját, illetve mögötte az ügyet, melyben a bűnüldözés tárgya úgy foszlik szét a semmiségben, hogy ezáltal egy pillanatig sem válik okafogyottá.

Ezekben a hetekben Salgó többször is megpróbálta kiszámítani, hány ember összesen hány órán át foglalkozott az ügygel, és ki kivel került ismeretségbe vagy kapcsolatba, továbbá a magyar államnak milyen rejtett arcvonásai váltak megismerhetővé. Röviden sorra vette mindazt, ami véletlen volt, meg azt is, ami elkerülhetetlen; és ha a következmények láncolata nem látszott is valami hatal-

masnak vagy jelentősnek, mindazonáltal az előzmény még náluk is jóval csekélyebb volt. Mert mivel is töltene ez a sok ember ezt a sok időt, ha az ő fia tavaly márciusban egy bizonyos percben nem megy át az utca másik oldalára? Ha ezáltal nem lépi át a főváros ama kerületének határát, melyet a novellában szereplő rendőrkapitányság, a maga betonkocka mivoltában hivatott felügyelni? Ha ott közre nem fogják a rendőrök és fel nem szólítják, hogy üritse ki a zsebeit? Ha elő nem kerül egy (felirata szerint eredetileg napozókenőcsöt tartalmazó) kerek bádogszelence és benne kb. 0,2 gr. növényi törmelék?

Felrémlt előtte mindaz a nyüzsgés, melynek e csekély mennyiségű szár- és levéldarabka okozója volt. Igaz ugyan, hogy vittek már embereket Szibériába fél marék búza miatt, és arra is volt már eset, hogy zsebre vágott krumplihéj miatt agyonlőttek valakit; sokféle növényi törmelék sokféleképpen keverheti bajba azt, akinél megtalálják.

Maga a kiskorú elkövető nem sokat töprengett ezeken a dolgokon, már csak azért sem, mert nem volt elgondolkodó természet. Közeledett az országos kosárlabdadöntő, melybe az iskola csapata (és a csapat egyik tagjaként ő is) bejutott; majd, miután megkapta az év végi bizonyítványt, a család sürgősen elküldte Salzburgba, hathetes nyelvtanfolyamra, hogy addig se legyen szem előtt. A város szép, a társaság jó – ilyesféle hírek érkeztek Ausztria túlvégéről hat héten át. Ennek elteltével pedig nemcsak az derült ki, hogy a gyerek tökéletesítette német nyelvtudását, mi több, olaszul is megtanult egy kicsit, mivel az idő legnagyobb részét olasz diákok társaságában töltötte, hanem az is, hogy a magyar állam továbbra sem feledkezett meg az eljárás tárgyáról, aki másfelől a cselekmény alanya volt. Csengett a telefon, és a vonal túlvégén a magyar állam szólalt meg. Varga hadnagy néven mutatkozott be, és megadta azt az időpontot, melyben látni óhajtotta a kiskorú elkövetőt, valamint gondviselőjét. Látni és tájékoztatásban részesíteni őket, illetve a tájékoztatásról szóló jegyzőkönyvet aláíratni velük. Nem fog sokáig tartani – nyugtatta meg polgárait a magyar állam –, legfeljebb tíz vagy tizenöt percig; de hát a szabályok ezt írják elő.

Salgó jobban szeretne volna, ha a magyar állam nem ígér semmit. Ismerte már ő a magyar állam különböző hangjait, amint felcsendülnek a telefonban. Van egy jellegzetes APEH-es hang, mely nyugdíj előtt álló napközis tanító néniket juttat az ember eszébe, plusz a túlmelegített kakaó tetején képződő ráncos bőrt. Van egy vám- és pénzügyőrségi hang, türelmetlen és goromba, de van a magyar államnak egy lendületes, vidám hangja is, amely határidőt szab és bírságot helyez kilátásba oly viháncoló hanghordozással, mintha valójában ezt mondaná: „Na ugye, kisöreg, telcsizek és csicsergünk!” Másmilyen hangon beszél a magyar állam, ha te akarsz tőle valamit (még akkor is, ha ő akarja, hogy akarj), és másképp szólal meg, ha ő keres meg téged. Ez a hang, aki Vargának és hadnagynak mondta magát, lassú beszédű, tájszólásos, vastag hang volt.

A magyar államnak nincs rövid ujjú pólója „Megcsalsz: meghalsz!” felirattal, nincs pocakja a póló alatt, és nem gyöngyöznek izzadságcseppek a homlokán, merthogy homloka sincs neki. Mindössze hangja van. Ugyanez a dél-dunántúli kátyúkat idéző, vastag hang, amelyik tegnap a telefonban volt hallható. Ígéretéhez híven, tájékoztatásban részesíti az ügyfeleket. Elmondja, hogy az újabb szabályok értelmében, tekintve, hogy az elkövetőnél talált növényi törmelék egy, azaz 1 grammnál kevesebb, az eljárás bírósági szakaszba helyezésére nem kerül sor, amennyiben a kiskorú hajlandó részt venni egy megelőző és leszoktató tanfolyamon, a hajlandóságról szóló nyilatkozatot helyben aláírja, a részvételtől pedig az aláírástól számított egy éven belül igazolást juttat el az ügyészséghez.

Ezt követően ismét megfigyelhetjük a csodát, amint a magyar állam átváltozik egyszeri és megismételhetetlen emberi lényé. A ritkás hajú, hízásra hajlamos fiatalember egyik pillanatról a másikra megenyhül, szinte már felenged. Hiszen látja ő, hogy a kiskorú nem egy elvetemült gonosztevő; nem is arról van szó. Ám hogy miről van szó, az egyelőre nem derül ki, mivel Varga hadnagy a maga emberi minőségében történeteket mesél, sztorizik. Hogy ő ismert valakit, aki hasonló okokból kifolyólag felfüggesztett szabadságvesztést kapott, amit aztán egy másik ügy miatt le kellett töltenie, és aztán az intézmény falai közt ez meg ez történt vele; akinek nem való a börtön, az lehetőleg ne csukassa le magát. Másfelől van ő neki, Vargának egy unokafivére, aki egyszer-egyszer – állítólag! – szintén kipróbálta a hogyishívjakot, az Önök is tudják már, hogy micsodát. No és mi történt vele? No és nem történt vele semmi. Kipróbálta, és közben elvégezte a műszaki egyetemet, sőt mi több, meg is nősült. Jelenleg mérnök és egy tündéri kislány boldog apukája. És ha annak idején bíróság elé kerül, annak mi értelme lett volna? Ugye nem lett volna semmi, de a szabályok sajnos ezt írják elő.

Álmélkodunk a tanulság hallatán, ugyanakkor félelmek is ébrednek bennünk. Mert ahogyan a magyar állam átváltozott emberi lényé, ugyanúgy az emberi lény is vissza fog változni magyar állammá, és igen valószínű, hogy ebben a minőségében még egy utolsó meglepetésben részesít bennünket, gondviselőt és kiskorút, elbeszélőt és olvasót. A meglepetés nem is maradt el, mert amikor felállunk és búcsúzkodni kezdenénk, a magyar állam közli velünk, hogy hátra van még a novella címében szereplő művelet, az úgynevezett rabosítás.

Elképzelhető, hogy az olvasó nem ismeri ezt a kifejezést, ezért Varga hadnaggyal egybehangzóan elmagyarázzuk: először is lefényképezzük a kiskorút szemből és profilból, majd ujjlenyomatot veszünk róla, végül egy hozzácsatolt sokjegyű számmal együtt nyilvántartásba vesszük, és már készen is vagyunk. Igaz ugyan, hogy az eljárás előreláthatólag nem kerül bírósági szakaszba, mindazonáltal a bűncselekmény ténye fennáll, és a nyomozati szakasz addig nem zárható le, amíg a rabosításra sor nem kerül – így hangzik a magyar állam, szájából, enyhe dél-dunántúli tájszólásban, az indoklás. És ebben a pillanatban a magyar

állam soha nem lankadó erőfőlénye oly hatalmas, hogy az állampolgár beleegyezésére már nincs is szüksége.

A laboratórium, ahol a rabosítás folyik, fent van a padlástérben. Itt augusztusban annyira megreked a nyári hőség, hogy Varga hadnagyról most már patakokban folyik a víz. Bezzeg a fényképész nem verejtékezik! Ő Salgót szóra sem méltatja, ő Varga hadnaggyal sem beszél, ő kizárólag a kiskorúhoz intézi szavait. Itt fent a padlástérben ő a magyar állam. Őszes hajú, barázdált arcú férfi; olyasféle hangon beszél a kiskorúhoz, mint egy testnevelő tanár az osztálykirándulás egyik válságos pillanatában, vagy mint egy közepesen sikeres kosárlabdaedző a várakozások ellenére mégiscsak döntetlenül végződő mérkőzés szünetében. Ami csak azért furcsa, mert semmiféle mérkőzés nem folyik és mert minden el van döntve.

Így tehát a fényképész, akinek rendfokozatát nem, ismerjük, miután elkészítette a felvételeket, elővesz egy gumihengert, és arra sűrű, fekete festőanyagot hord fel. Közben utasításokat ad a kiskorú elkövetőnek, miképpen tartsa a kezét. Most már nem annyira tornatanárhoz, mint inkább zongoratanárhoz hasonlít, aki arról győzködi a kezdő tanítványt, hogy a helyes kéztartás tenyérrel fölfelé valósítható meg. Kissé félrevezető ujjlenyomatvételtől beszélni, minthogy a lenyomatvétel tárgyát az egész tenyérfelület képezi, a csukló tövétől az ujjak hegyéig; és lehetséges, hogy nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal, de annyi biztos, hogy ketten egyszerre csinálják ugyanazt.

Emlékezetes módon vegyül a padlástérben a bűnüldözés prózai sivársága a tenyérjólás misztériumával.

– Majd otthon leszedheted súrolóporral a nagyját – mondja a fényképész, akinek nem ismerjük a rendfokozatát, és aki továbbra sem verejtékezik. – A többi meg úgyis lekopik.

És még hozzáteszi:

– Addig is, lehetőleg ne töröld a kezed a nadrágodba, és ne fogjál meg semmit az utcán.

Igen, az utcán. Már csak az van hátra, hogy odakint legyünk. Kint az utcán erőlködve süt az augusztusi nap, csekély a forgalom, gazdátlan kutya fosztogat egy feldőlt szemeteskukát, mi pedig mehetünk bárhová. Elmehetünk a Moszkva tér felé, vagy átmehetünk az Erzsébet hídon a Duna bal partjára. Elmehetünk a Magas-Tátrába áfonyát szedni. Hajóra szállhatunk, hogy kikössünk Rhodosz vagy Kréta partjain. Egy pillanatra megállunk, és részvéttel gondolunk azokra, akik – ilyen vagy olyan okokból – mindezt nem tehetik.

Ebben a pillanatban, mely a részvétnek van szentelve, már meglehetősen eltávolodtunk a rendőrkapitányság épületétől. A kiskorú elkövető előbb egy szökőkút vizében próbálja lemosni a fekete anyagot, majd egy járdaszélen kornyadozó fiatal hársfa kérgéhez dörgöli a tenyerét, aztán ismét a szökőkúttal kísérletezik,

mindhiába. Nem tartjuk valószínűnek, hogy sírva fakadt, inkább az arcába fröcs-csenhetett egy kis víz.

Salgó ennek ellenére szükségesnek és kötelezőnek érzi a vigasztalást. Félszeg mozdulattal átkarolja, kissé magához húzza a gyereket, aki nála fél fejjel magasabb. Azzal sem törődik, hogy fekete ujjlenyomatok rakódnak az ingére.

– Látod, édes öregem – ezt akarja mondani, vagy talán mondja is –, a magyar állam ezzel a groteszk szertartással juttatja kifejezésre, hogy mostantól felnőtt férfinak tekint.

De nem. A középkorú férfi, akit Salgónak neveztünk el, ilyesmit nem tud mondani. Ezek a szavak – vagy bármi egyéb, a helyzethez illő szavak – nem jutnak eszébe. Nézi a gyereket, és látja, hogy ez bizony végképp nem gyerek. De hát hogyan is lehetne hihetően elmondani, hogy a hatóság gyámkodása, melyből az elmúlt hónapokban ízelítőt kaptak, voltaképpen a nagykorúság jele, és a felnőttkor gondterhelt, kietlen egyhangúsága az elképzelhető legnagyobb kaland?

